

אור החיים חיי שרה בראשית פכ"ג

י"ב. ב. ואחרי כן וגו'. ויקם וגו'. נריך לדעת למה הולך לומר ואחרי כן כי מובן הוא מסדרן של דברים שאח"כ הוא שקצר. עוד למה הולך לומר פעם ב' ויקם השדה. אכן הכתוב יכוין להודיע כי היטה הקנייה ככל משפטי הקניין, והוא אומרו ואחרי כן פירוש אחר ששקל אברהם לעפרון דמי המערה בזה שלק עפרון זכותו מעל הקרקע כמו שכתב רמב"ם פ"א מהלכות זכייה ומחנה (ה"ד) וז"ל שהעכו"ם מעת שלק הדמים שלק (זכותו) [רשומן] וישראל לא קנה עד שיגיע שטר לידו ונמצאו נכסים אלו כנכסי מדבר שכל המחזיק בהם זכה ע"כ, הרי שיועיל נחיתת הממון שלא נשאר להעכו"ם זכות בה, ולזה חו"ל לגמור הקנייה ביד אברהם באמצעות החזקה שהחזיק בה כמה שקצר בה את שרה אבל אם היה קוצר את שרה קודם, הגם שהיה נותן אחר כך כסף השדה לא היה זוכה בנחיתת הכסף לזדה כנוצר בלא חזקה:

ונשאר לדעת אם חזקה זו שמה חזקה בקרקע הגוי, והנה כתב הרמב"ם פ"ב מהלכות זכייה ומחנה (ה"ג) וז"ל אבל בנכסי הפקר או נכסי הגר אפילו אכל פירות כמה שנים לא קנה לא אילן ולא קרקע עד שיעשה מעשה בגוף הארץ וכו', כיצד המוצא פלטרין גדולים בגוין בנכסי הגר או הפקר וסייד בהם וכו' או כייר גבוה אמה או יותר קנה וכו', המניע מעצות בנכסי הגר קנה וכו', היה לוקח עפר ממקום גבוה למקום נמוך הרי זה מתקן הארץ ראיתו שהיה משליך העפר בלא הקפדה הרי זה בחזקה שאינו מכין אלא להשוות מקום לדיש ולא קנה ע"כ. וכתב המגיד משנה המניע מעצות פירוש לישי עליהם והרי נהנה מגוף הקרקע. פירוש אחר, הניע מעצות שיפה הקרקע בהנעה כסיד וכיור וכו' וזה עיקר, ולזה הסכים הרב אבן מיגאש ז"ל ע"כ:

והנה בשלמה לפירוש ראשון של המגיד שכל שנהנה מגוף הארץ נקראת חזקה במציאות הפקר נאמר שגם במציאות שלפנינו כיון שקצר בגוף הארץ את שרה אשתו חשוב נהנה מגוף הארץ וקנאה, אלא לנצרת הרב אבן מיגאש שאינה חזקה זולת אם יעשה מיקון בגוף הארץ כסיד וכיור א"כ קצורת שרה לא חו"ל לענין חזקה ובה קנה אברהם. ואפשר כי כשזוין הקצר וצפרט צוין הקצרות הקדומים שהיו צוין כוכין מן הסתם הם מסיידים ומכירים ובה תהיה החזקה. ומעתה יתיישב טעם שחזר הכתוב לומר פעם ב' ויקם השדה, לומר כי אחר שקצר אברהם וגו' בזה הושלמה הקנייה של השדה לאברהם, וחולת זה הגם שצערך עפרון נחממה גזירתו שסילק זכותו אבל עדיין אינו נקרא של אברהם כפי הדין כנוצר ואחר שקצר וכו' ויקם וגו'.

בבא בתרא נד

עניין: נכסי עובד כוכבים הרי הן כמדבר

פרשת דרכים ריש דרוש א'

ויש סעד לזה מדאמרינן בב"ר סדר וישלח פרשה עט סימן (ז) [ו] וז"ל ויחן את פני העיר, ¹⁰ נכנס בערב שבת עם דמדומי חמה מבעוד יום וקבע תחומין מבעוד יום, הדא אמרה ששמר יעקב השבת קודם שניתן, ע"כ. גם בפרשת מקץ פרשה צב סימן ד אמרינן וטבוח טבח והכין ¹¹ אין והכין אלא שבת, כמה דאת אמר ¹² והיה ביום הששי והכינו, הדא אמרה ששמר יוסף את השבת, ע"כ. וקשה דהא קיי"ל בפ"ד מיתות ¹³ דבן נח ששבת חייב מיתה דכתיב ¹⁴ ויום ולילה לא ישבותו, וא"כ איך שמרו יעקב ויוסף את השבת, אלא ודאי דיצאו מכלל בני נח אפי' להקל. ¹⁵

דף על הדף – מספר חתם סופר דרושים ואגדות

ומתריץ החת"ס עפ"י הגמ' בסוגיין דגוי מגוי קונה מכסף, וישראל מגוי לא קונה אלא בשטר, וא"כ י"ל דהאבות קנו קרקעות שהוחזקו דרך רבים משר העיר בכסף לחוד, ואי יש להם דין ב"ג הרי נעשית ע"י קנין זה רה"י גמור ויכול לנעול בלילה והוציאו ממנו ביום השבת לר"ה, והוה מלאכה ולא עבר על לא ישבותו שהרי עשה מלאכה, ואי אית להו דין ישראל, לא קנה הקרקע בכסף לחוד, ועדיין היא הפקר ולא עשה מלאכה בהוצאתו שהרי רה"י עדיין הוא. (דרושים ואגדות עמוד ז' ד"ה ויבא)